

Emlékképek a Nyugatról és környékéről

RÁBA GYÖRGY

1924-ben született Buda-
pesten. Költő, műfordító.
Legutóbbi írását 2007. 12.
számunkban közöltük.

Előbb kerültek kezembe a Nyugat könyvkiadványai, mint a folyóirat. Apám sógora a könyvek előfizetőjeként kölcsön, utóbb ajándékba adott nekem olyan kiadványokat, mint a magyar Proust első három kötete és Illyés összegyűjtött versei. Gyergyait, a Nyugat francia „helytartóját” és Proust fordítóját is megismerhettem: apám öccse Párizsban barátkozott össze vele, és amikor eldöntöttem, magyar–francia szakos tanár leszek, megkérte, konverzáljon velem. 1940 késő októberétől júniusig hetente egy órát beszélgettem vele Flaubert-ről, Baudelaire-ről és persze Babitsról. Jóindulatából még nyugdíjas éveiben is látogathattam, sőt utolsó hetében a Kútvölgyi belosztályára elvihettem neki Babits-monográfiámat, amit más látogatóinak is, a Nyugat szerkesztője iránti barátságát átélve mutogatott.

A Nyugat folyóiratot Illyés személyében ismerhettem meg. Elfelejtettem a szerkesztőség közvetlen közelében működött kávéház nevét, ahová Illyés elvart: a háborús bombák nyomán ma ott kis tér található és a metró Arany János utcai megállója; később a Flórenc kávéházban kereshettem föl Illyést, a Szabadság téren. Verseimet dicsérte, de hozzátette:

— Elismerésem életkorához viszonyított. Ami a Nyugat közlését illeti, tartok tőle, hogy esetleges megjelenés után kisistennek képzelet magát, és így ártunk vele. Megbeszélem azonban Mihálllyal.

Közben Szerb Antal kereste: amíg tárgyaltak, egy másik asztalhoz ültetett. Végszónak azt mondta, próbálkozzam kritikával is, és megkérdezte, miben segíthet. Arra kértem, látogathassam a Baumgarten-könyvtárat. Babits jóváhagyhatta közlésemet, mert két versemet kiszedték, és az egyik még megjelent a Nyugat utolsó, 1941 augusztusi számában. A másik már nem látott nyomdafestéket, mert Babits halálával a Nyugat engedélye érvényét veszítette. A honoráriumról a szerkesztőségben megsúgták, a folyóirat annyira szegény, hogy jobban szeretik, ha a szerzők könyvet kérnek. Így jutottam Weöres olyan korai kötetéhez, mint *A kő és az ember*: ma is ott van a polcomon. Babitsnak már csupán temetésére mehettem ki. Nagybátyám barátjaként akkor, ott ismerhettem meg például Török Sándort.

A Baumgarten-könyvtárban kapcsolatba kerültem a könyvtárosokkal, Vajda Endrével, Hegedüs Zoltánnal, Devecsérivel, nemzedékemből Végh Györggyel, az előttünk járók közül Pásztor Bélával. A Nyugat közlésének légkörében kereshettem föl Rónay Györgyöt a Révai Kiadó lektori szobájában: ő a Vigiliában is közölt és egész életén át érezhettem fivéri, atyai jóakarát; Thurzó Gáborhoz is elirányított, az Élet szerkesztőségébe, és az Ezüstkör 3. számában közölt volna, ha a periodika meg nem szűnik. Ugyancsak a Nyugat publikációja játszhatott közre, hogy az akkori Magyar Nemzetnél Szabó Zoltán még a háború alatt kétszer is közölt az irodalmi rovatban.

Akkoriban barátkoztam össze Mándy Ivánnal és Vidor Miklóssal. Mándy elmesélte, amikor korábban novellát vitt a Nyugatnak, épp Babitsba botlott, aki hallván, elbeszélést hozott, rögtön azt kiáltotta:

— Gellért! Novella!

Szerkesztői célkitűzésének megfelelően Babits csak verset, tanulmányt és kritikát olvasott a folyóirat számára.

1945-ben Focsani hadifoglytáborában, amikor erre szabad perc adódott, Lanátor Pogány Ferencsel beszélgettem irodalomról: 1928 és 1931 közt négy novelláját adta közre a Nyugat. Főként Osvát kedvelte. Lanátor Pogánynak nyoma veszett. Amikor a foglyokórházban voltam, az egész lágert bevagonírozták Arhangelszkbe.

A háború után Basch Lóránt Baumgarten-kurátor rendet teremtendő a Babits-hagyatékban előbb Lakatos Istvánt bízta meg a feladattal, majd engem. 1949-ben megkapván tanári kinevezésemet leköszöntem, és ezt a Jagelló úti otthon háziasszonyának, Babitsné Török Sophie-nak is tudomására hoztam. Ő búcsúzóul egy Babits-kéziratos cetlit ajándékozott nekem, továbbá választást az író könyvtárából. Egy bőrkötéses Shakespeare-összest szemeltem ki, eredeti kiadást, tehát angol nyelven, gondolván, tulajdonosának jegyzetei lehetnek benne. De másnap Török Sophie kicserélte a Shakespeare-t a Franklin Társulat piros gerincű sorozatának Babits-kötetére, a választottam könyv pedig azóta szőrén-szálán eltűnt. A kutatás látja kárát. A hagyatékot aztán Gál István rendezte eredményesen olyan állapotba, hogy átadhatta a Széchényi Könyvtárnak. Az ottani feldolgozás, szakszerű számbavétel Belia György érdeme.